

ՕՐԱԳԻՐ

ԾԲԼՆ ԱՌԵՐԱՅԻՐՈՅ ՔԵՂԸ-ՔԵՂԸՆ ԵՂԻՆՈՒՆ ԵՒ ԵՌԵՒՏԻՆ

Կանոնադրութիւն սրբապետի
տէֆա իշխն 2 զրշ. իբրն
ճի տէֆա իշխն 1 զրշ.
վէ գիւտաւ նէշը օրու
նաճաղարա քաղաքը
օրուաճաղ տըր: Մէք-
թուպ վէ սայրէ Պալըզ
քաղաք դարուստնտա,
Նաֆիլէ խանըն խաթա-
թընտա Ն. 16 Ծիլն Աւա-
րայրի Օրադիլին Կաղը-
խանէսինտէ Ե. Խոճաւար-
Կան խաթին կէճաւիլէ-
ճէք տիր: Ումուսաւ տայր
մէքթուպարըն նէշը քա-
ղաք տըր:

ԵՌԵՒՏԻՆ ՏԵՐԻ

1869 ՀԱՅՏԵՄԵՐ 13 ԵՐԿՈՒՇ ԵՐԹԻ

ԹԻՒ 30

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ 13 ՀՈՅՏԵՄԵՐ

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

ԱՐԱՐԱՏ ԵՒ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի օր Արարատ թիւ 12
Խորէն Երեւանի Երեւանի վերնագրով բաւա-
կան երկար յօդուած մը հրատարակեցին
վերջը, նոյն յօդուածին իրաւացի ըլլա-
լուն ապացոյցը սեպտեմբեր Գեր. Խորէն
սրբազանի առ Գաղղիոյ կայսրուհւոյն դը-
րած 30 տող նամակը ուրբաթ օրուան
թողած էր:

Ուրբաթ օր կարգացինք այդ նամա-
կին ալ, բայց տեսնա՞ք որ ինչպէս վարն
ալ պիտի տեսնուի, Գեր. Խորէն սրբա-
զան իբրեւ Նարայէյի թու. և իբրեւ Գաղ-
ղիոյ կառավարութեան անձնուէրը դրու-
նըող ազգատոհմի մը իրաւանց ժառան-
քորդը ներկայանալ ուղեր է կայսրուհւոյն,
նա ալ ընդունել է այդ տեսութեամբ,
և խօսակցէր են այն խնդրոյն վրայ, ու-
րով և պահ մ'ալ խօսքը Խորէն սրբազա-
նի ազգութեանը վրայ դառնալով, կայս-
րուհւոյն գովէր է հայերս, և Խորէն սը-
բազան ալ մեր Պատրիարքին Պօլսէն հե-
ռու գտնուելով, ի գիւտաց ազգին և փո-
խանորդաբար չը կրնալ ներկայանալուն
վրայ ցաւակցութիւն մը յայտնել է:

Մեր խօսակցքը Խորէն սրբազանին
վրայ չէ, վասն զի նա ըսած չունի թէ՛
ես ազգը ազտէ մը ազատեցի, ես ազգին
ճառայութիւն մ'ըրի եսայն:

Այլ խօսքերնիս Արարատին հետ է
թէ՛ Խորէն սրբազանի այս ներկայացու-
մը ինչու իբրեւ ազգային վարչութեան
թերութիւնը լրացնող գործ մը քննա-
դատութեան կառնէ, ներկայացում մը
որու փառքը մասնաւորապէս Նարայէյի
թու. գտնուող բոլոր Գաղղիականներուն
ալ մէկանց կը վերաբերի:

Իսկ մեք հայքս ընդհանուր առ-
մամբ կրնանք այս փառքէն մեզ բաժին
հանել ճիշդ այն իրաւամբ որ՝ ամեն ազգ-
ի մէջ գտնուող հազուադիւր անձանց
փառքէն իրենց բաժին կը հանեն:

Աւստի թողունք Խորէն սրբազանը,
որովհետեւ անոր այս մասին բան մ'ըսե-
լու իրաւունք չունինք. վասն զի նա իր
Նարայէյական պարտաւորութիւնը կա-
տարէր է, և շնորհակալ ալ ենք որ այդ
մասնաւոր պարտաւորութիւնը կատա-
րած միջոցին հայոց պատրիարքին Պօլիս
չգտնուելը իմացուցեր է:

Արարատ կըսէ թէ՛ «Գաղղիոյ կայս-
րուհւոյն Պօլիս գալը շնորհաւորելու հա-

մար, մինչդեռ ամեն ազգ իր պարտա-
կանութիւնը կատարելուն վրայ կը խոր-
հի, որոշում կուտայ և կը գործադրէ,
ապին Հայոց պատրիարքարանը կը քը-
նանայ, և բարեբաղդաբար Խորէն Երեւա-
նի մը կը գտնուի որ՝ իր քունը կոր-
սնցնելով այս անհոգութենէն և անըզ-
գայութենէն յառաջ գալիք գեշութեան
դարմանը կը մտածէ և կը գտնէ:»

Ինչ է եղեր գտնուած դարմանը
— իբրեւ Նարայէյի թու. ներկայանալ —
եթէ այս է գտնուած դարմանը՝ այս դար-
ման չէ, այլ եթէ Խորէն սրբազան իբրեւ
վարչութեան Խառն ժողովոյն փոխ-ատե-
նապետը ներկայանալ, կամ այդպէս ներ-
կայանալու համար դարման մը խորհէր
այն ատեն Արարատին ըսածը ճիշդ կը-
լար:

Գիշ մը վարը կըսէ, «միթէ ամեն
ազգ շնորհաւորութեան գացած, և Պօ-
լիս 200 հազար իսկ բոլոր Տաճկաստանն
2 միլեօն Հայ գտնուած ատեն, այդ չը-
նորհաւորութենէն հայոց ետ մնալը, հա-
յոց համար պակասութիւն մը, և գուցէ
անկրթութիւն մը չը պիտի սեպուեր:»

Մենք կըսենք այո, բայց տակաւին
Խորէն սրբազանի իբրեւ Նարայէյի թու.
ներկայանալը, մեզ այդ հետեւութիւննե-
րէն ազատած չէ:

Գիշ մ'ալ վարը կըսէ «արդեօք Գեր.
Խորէն սրբազան, Ազգին այս պարտաւո-
րութիւնը նոյն իսկ իր անուանը վրայ առ-
նելով, եթէ Ազգը մեծ ազտէ մը ազա-
տած չըլլար, Ազգին փիլիսոփաները ինչ-
պէս պիտի մարտնչէին այդ ազտը եսայն:»

Խորէն սրբազան մէկ ճառայութիւն
մ'ըրած ունի այս խնդրոյն մէջ, այսինքն
Հայոց պատրիարքին Պօլիս չգտնուելի-
մայնէն:

Բայց տակաւին ասով այս ազտը մաք-
րուած չէ: Երբ Յունաց պատրիարքը հի-
ւանդ ըլլալուն պատրիարքական փոխա-
նորդը կը ներկայանայ, ինչու մեր պատ-
րիարքը Պօլիսէն հեռու ըլլալուն, պատ-
րիարքական տեղապահը կամ փոխանոր-
դը և կամ յանուն այս մարմնոյն մէկը
չը ներկայանայ:

Մեր ազգային ներկայացումը պատ-
րիարքին անձէն կախում ունի, թէ պատ-
րիարքական պաշտօնէն:

Աւստի Արարատ կը սխալի կարծե-
լով թէ՛ Խորէն սրբազան անձնապէս ներ-
կայանալով, Խառն ժողովոյն պակասու-
թիւնը լեցուցած կըլլայ:

Խառն ժողովը պակասութեան մէջ
է և անարդարանալի, իսկ գուցէ եթէ
Յունաց պատրիարքական փոխանորդը չը
ներկայանար, կարենար արդարանալ,
բայց անոր ի պաշտօնէ ներկայանալուն
փոխարէն, մեք հայքս մէկուն իր ժա-
ռանդական յարաբերութեամբը ներկա-
յանալով, պաշտօնական ներկայացման
պէս երբ գոհ ըլլանք, մեր իրաւունքը
վրայ տուած կըլլանք:

Եթէ. Գեր. Խորէն սրբազան ան-
կիրթ մէկն ըլլար, և հոն ցուրտ բան մը
ընէր պիտի կրնայինք ըսել թէ, Խորէն
սրբազանի այդ վարքը Ազգին անպատու-
ութիւն է, թէ պիտի ցաւէինք միայն
իբրեւ ազգային անհատի մը անկրթու-
թեանը վրայ առանց ազգին ամբողջու-
թիւնը պատասխանատու բռնելու: Աւս-
տի եթէ անկրթութեան դէմ պիտի մի-
այն ցաւէինք, պարտինք կրթեալ և ճար-
պիկ ըլլալուն վրայ ալ միայն գոհ ըլլալ:
Իսկ այս երկու պարագայէն և ոչ մէկը
Ազգ. Վարչութիւնը իր պակասութենէն
չկրնար ազատել:

Բայց Արարատ կըսէ թէ, Ազգ.
Վարչութիւնը կամ չիկայ և կամ տես-
նող քիչ կայ, որոյ անդամները արդա-
րանալու համար կառարկեն իր ատենա-
պետին, այն է Օտեան էֆէնտիին հըրա-
ժարած ըլլալն:

Իսկ մեք կըսենք, Խառն ժողովը
չի կրնար արդարանալ իր ատենապետին
հրաժարած ըլլալուն առարկութեամբը
որովհետեւ եթէ նա հրաժարած է (ինչ-
պէս կըսէ Արարատ) փոխ. ատենապե-
տը. Խորէն սրբազանը հրաժարած չէ, իսկ
եթէ նա ալ հրաժարած էր կամ հրաժա-
րէր, դարձեալ Տեղապահ հայր սուրբը
ժողովը գումարելով կրնար ժողովը իր
գիւտան ընտրել և այս մեծ գործը կար-
գի դնել:

Ահաւասիկ նամակին օրինակը որմէ
կրնայ հասկցուիլ ներկայացման ձեւն ու
կրնայ գուշակուիլ թէ ասով Խառն ժողովը
ընաւ չի կրնար արդարանալ, և ոչ ալ Խո-
րէն սրբազան վարչութեան պարտքը
ստանձնած կըլլայ:

ԱՌ ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԵՒԳԻՆԷ

ԿԱՅՍՏՈՒՀԻ ԳԱՂՂԻԱՅԻՈՅ

ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ՏԻԿԻՆ

Մինչդեռ Արեւելք իւր սիրողոյն մեծո-
րանքները Զեր փնտրաւորութեան ոտքերուն
կը սփռէ, ոչ ընդհատ անկեղծութեամբ կը փա-
փար իւր մեծարանքը նուէր մասուցանել առ

Ձերդ Վեհափառութիւնն նաեւ թոյն այն Հայ մէջմուքներու գործարար Նար-Պէյինն որ Առաջին Կայսրութեան փառաճաճանչ գրօշակին ներքեւ մեռաւ քաջութեամբ Օսթերլիցի յաղթապանս գաշտին վրայ -

Անձնանուիրութիւնն առ Կայսերականն Գերդաստան՝ մեր աղգատոճմին հաստատուն աւանդութիւնն է, Վեհափառ տիկին :

Արդ՝ որովհետեւ Արեւելից աստղը՝ Ձեր բարեգութեան քայլերուն առաջնորդեց՝ի գեղաճիծաղ ափունս Վսպիորի, ներկեցէք, Վեհափառ Տիկին, որ բուրքերու այն ծեր զինուորին թուր յոսս գահոյից Ձեր մատչի :

Ոչ եթէ եւ ինքը մահահամարյր սուր մը պիտի բերէ առ Ձեզ, որ խաղաղութեան եք պատգամարար, այլ զԽաչն Քրիստոսի, զնշանն եւ զմիջնորդ հաշտութեան, զորոյ երկնահեղ անպառօր զնշանութիւնները կը մախթէ Օգոստոսիս զլիտոյ միշտ եւ հովանի :

1869 հոկտեմբեր 4/16 Պէյիկիթաշ :

ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ-ՊԵՅ

ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶՍՆԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Առ Գեր. Կարապետ Ծայրագոյն Վարդապետ, եւ առ Մեծաշուք անդամս Խառն ժողովոյ .

ՏԵԱՐԳ ԻՄ ԵՒ ԱՆԳԱՄԱՆԻՑ

Պատրիարքական ընտրութիւնէն ետքը, մինչդեռ ամենայն ոք անհամբերութեամբ կըսպասէր Ամեն . Խորհման սրբազանին շնորհաբեր գալստեանն եւ իւր ակնոցը լազմելուն, որպէս զի եւ Խառն ժողովն եւս հրաժարի ըստ խօսանքն Ատենայեան, եւ աղգային ընտրութեամբ Գաղաքական եւ Կրօնական ժողովները վերահաստատուելով, վարչական իշխանութիւնը կատարեալ աղգային կերպարանք եւ իրաւունք ստանայ, ահա յանկարծ Ատենայեան հրաժարականը օրագրաց մէջ կը կարդացուի, բայց չարժանիքով՝ զժաղդարար կրտսէն ուր որ ոչ եթէ իւր երգմնակուս խոստմանը կատարում տայնէ, ինչպէս կը յուսացուէր, այլ որպէս զի « ակնոցակից չըլլայ Խառն ժողովոյ մէջ իրմէ խարդաւանութեան հեղինակ ամբաստանելոյն հետ » :

Մինչեւ ցայժմ շատ Ատենայեաններ կամայ կամ ակամայ հրաժարականներ տուած էին, այլ միշտ սկզբունքի մը՝ կամ անհրաժեշտ պարագայի մը հետեւանօք : Բայց այս անգամ հրաժարական կը տրուի « ակնոցակից » մը համար, ըսել է՝ « անձի » մը համար : Ապա ուրեմն անձնականութիւնն է հրաժարման շարժառիթը : Ապա թէ ոչ ինչպէս կարելի է ըմբռնել, Տեարք, որ ժողովականի մը համար Մահմանդարական ատենայեան մը հրաժարականն ապ, թէ եւ այն ժողովականը իւր գերիշխանութեանը հակառակորդ եւս համարուած ըլլայ : Մի թէ Մահմանդարական ժողովոյ մը մէջ, ինչպէս է մեր Խառն ժողովը, ժողովական մը կամ Ատենայեան մին է որ պիտի իշխէ՝ թէ մեծադոյն մասին ձայնը : Եւ մի թէ ժողովական մը իւր ընկերակիցը ամբաստանած ըլլալը՝ բաւական պատճառ է հրաժարելու կամ իրեն հրաժարականը պահանջել տալու, քանի որ իւր ամբաստանութիւնը ձեռնհաս ատեան մը ներկայացուած ու հաստատուած չէ : Եւս առաւել՝ երբ ամբաստանութիւնը ժողովքէն դուրս, ամբաստանութեան նիւթը ժողովքէն դուրս, եւ ամբաստանեալ անձին դատը՝ ժողովքէն ձեռնհասութիւնէն դուրս կը գտնուի :

Արդ ո՞վ է այն ժողովականը զոր Ատենայեան ամբաստաններ է « իրեն խարդաւանութեան հեղինակ », եւ որոյ համար հրաժարիլ հարկ կը համարի :

Ինքը անուն չիտար, ինչպէս եւ չըտուաւ սեպտ. 4ի Ընդհանուր ժողովոյ նիստին մէջ : Նա մանաւանդ եւ ուրացաւ եւս, երբ մեր հարցուցինք համարձակ թէ « ո՞վ է այդ

խարդաւանիդ (էնթրիկան) եկեղեցականը զոր ատենայեան կանխարկէր իրեն « եկեղեցականաց վերապատուելի պարզութեանն աւերող » : — « Ես այդպէս խօսք չըմ » , պատասխանեց : — Ապա ուրեմն խօսքերնիդ եւս կանուր պատասխանեցինք եւ մեք, մինչդեռ հանդիսական ժողովրդեան մէջէն ոչ սակաւ ձայներ բողբոջեցին ընդդէմ ամենապետին թէ « Այդպէս ըսիք » : —

Եւ ժողովուրդը իրաւունք ունի եղեր բողբոջելու, որովհետեւ ահա թեպէտ եւ բերնով եւս ատենայեան Ընդհանուր ժողովոյ մէջ, բայց զրով այժմ կը կրկնուի այն ամբաստանութիւնն մահաւանդ թէ զխարդաւանութիւնը, զոր հաստատուելու եւ անունով նշանակելու քաջութիւնը՝ ամբաստանողը չունեցաւ ընտ : —

Բայց ենթադրելով եւս որ խօսքը եւ չառած ըլլար եւ ամբաստանութեանը վրայ անողորմելի մնացած, միթէ ամբաստանութիւնը դատապարտութիւն կենթադրէ : Ո՞ր սեանդուեր է այս, եւ որով իրաւամբ :

Բայց որովհետեւ խնդիրը մեր անձին վերայ է, Տեարք իմ, աղաքէն յայտնի է. ձեզ որ սեպտ. 4էն ետքը մինչեւ ցայսօր թեպէտեւ Խառն ժողովը այլ եւ այլ նիստեր ըրաւ, բայց եւ ոչ մէկ անգամ ներկայ գտնուած չեմ : Եթէ ատենայեանը զմեզ ամբաստանած ըլլալուն համար հարկ էր որ հրաժարական տար պէտք էր որ նոյն օրունքէն, որ զմեզ ամբաստանել է՝ հրաժարէր, եւ Խառն ժողովոյդ նիստերուն ներկայ չը գտնուէր : Բայց որովհետեւ մինչեւ վերջերս իւր պաշտօնը կը շարունակէր, եւ յինչ եւս դիտաւորութիւն մը յատկուած չէր իմ « ակնոց » վերադառնալու, ինչ անուկնիկ խորհրդածութիւն կրցաւ գինքը հանդիսը որ արժանի զիս չհամարի իրեն « ակնոցակից ըլլալ » մինչդեռ իմ « ակնոց » արդէն թափուր էր մնացած :

Բայց ատենայեան հրաժարականը կարգացուած ժամանակ՝ հատարակութիւնը լաւ կազմեցաւ թէ վախճանը ոչ եթէ ճշմարտապէս հրաժարիլ էր, այլ զվաճառակական (տիրօմաթիք) հարք մը զմեզ սպառնալով ժողովոյ անդամակցութիւնէն հրաժարեցնելու :

Հասարակաց կարծիքը ստոյգ ելաւ, վասն զի ահա թեպէտ Ատենայեանը հրաժարած է կրտսի, բայց բացմանաւ է, ուստի եւ ըստ վիճակութեան լրագրաց՝ տակաւին իրեն Ատենայեան կը դրոյժէ, սպասելով անշուշտ որ ժամ մը յառաջ մեր հրաժարականը Պատրիարքարան հասնի :

Եւ ահա կուտամք մեր սցղչտի յանկարի երեւցած հրաժարականը * :

Հարմարեալ է .

Մ. Էֆէնտի .

Ըստ ձեր արդար խօսման այսօր առիթ ունեցայ սոյն գրութիւնը առ ձեզ ուղղել յուսալով որ ձեր լրագրոյ մէկ անկիւնը գետեղելու կը բարեհաճիք :

« Ի՞նչ կընեն Վանեցիք . — Մինչդեռ այս հարցումը կը լսէի եւ չուարեալ ի՞նչ պատասխանելու կը խորհէի . յանկարծ վանէն մեր մտերիմ բարեկամաց մէկէն նամակ մը ընդունեցայ որուն մէջ անանկ խօսքեր նկատեցի, կարծես թէ ի՞նչ պատասխան վերադառնալ անձանց իսկ գրուած էր . Ի՞նչ կընեն Վանեցիք » — Նայինք մեր բարեկամ Պ . Նամակագիրը ինչ կը խօսի ուրիշ անձնական նիւթերէն ետքը, « Այս քաղաքիս ակոյեանը գինին է, որ ընակչաց ուղեգնելու ուժ կուտայ, կը խրատխուսէ եւ զանոնք Կիլիկիոյնի պէս ճարտարախօս կընէ . բայց երբ որ գինեւոյ ողին ուղեղներէն սպառն ուղեղները կը թմրին եւ լեզուները կընդարմանան . որ ուսումնականը որ կուգէ Վան գալ յօգուտ Հայրենեաց թող Բազմի տաճարը յաճախէ, որ չըլնալի, ապա թէ ոչ չուտով կը վախճի . . . » այս մասին թէ եւ բաւական խօսելիք կայ, բայց մենք

* Տեւ Օտեան Էֆէնտիի նամակն ալ Օրագրոյ մէջ երևաւ :

միայն սա կաւեցունեմք թէ . « փնտք, եւ պարծանք է այն երիտասարդին որ այս խոչընդոտներուն դէմը կը մարտնչուի եւ հայրենասիրական հրով իւր հայրենակից թշուառ մահու կըտոյն սպառնայ մը կը պատրաստէ . » (խօսքերնիս որ երիտասարդին համար ըլլալը կարծեմ կը հասկցուի), ինչ եւ իցէ ձեզիւլ այս առ այժմ՝ դեպի կարեւորագոյն յառաջանամք . « Պօղոս վարդապետը Սաթմանից գիւղին խնդրոյն համար » կըսէ մեր բարեկամը « իր պատիւը շատ կորսնցուց ժողովրդեան առջեւ » . չեմ կարծեր, որ իւր նպատակին հասնի ատենայեան պահը բազմակողմ . . . Վերջապէս ամեն բան Վանաց մէջ թո՛հ եւ բո՛հ է . ժողովքի անուն կայ, դործ չիկայ . դպրոցի անուն կայ, ուղղական սեռական իշխան, ամսականէն ի գաւառ բն մը չըկայ . եթէ դպրոցի մէջ դասուի մի լաւ ձայնաւոր սղայ, այն դպրոցը ուսմանց վերջի աստիճանը հասած կը համարուի . Քիւրտ Հաւան եթէ Հայ ըլլար եկեղեցւոյ մէջ երգէր, մինչեւ հիմայ աւագ քահանայ կընէին, եւ հայրապետի պատիւ կուտային . . . Մեր քաղաքէն մինչեւ որ հայրենասիրութեամբ եւ ուսումնականութեամբ հոգեկաւոր առաջնորդ մը չըլլայ, ան կարելի կը թուի ինձ տեղւոյս լուսաւորութիւնը մինակ մեր Ղուկասեան վարժարանը (զոր երբեմն սահիկները պրկեցին) բաւական յառաջդիմութիւնն ընելով բոլոր Վանը լուսաւորուած չը համարուիր . . . Մէկը յիշատական ոգւով դաստիարակէ միւսը ճիշդութեան, ոմն անասնական եւ ոմն դիւական եւ չնչական, այսքան հակառակը ինչպէս կրնան միաբանիլ . . . » ահա ստոյգ պատասխան մը « Ինչ կընեն Վանեցիք » ընտելերուն : Բայց մեզ գալով կըսեմք թէ « Վանեցին ինչ ընէ, որ չունի անանկ ոգի մը, որ իրեն առաջնորդէ : Նա ցաւօք սրտի կըսեմ, աղիտութեան յորձանաց մէջ ինկած աղեկտուր ձայնիւ այնպիսի ձեռք մը կուգէ, որ զինք ազատելու կարող ըլլայ . (թերեւս այն ազատարարը ոմանք Պօղոս վարդապետն երազեն, սակայն ինք ուր է . . .) մեր բարեկամը խիստ յուսահատ կերպիւ վերջացուցած է իւր այս խօսքը . վասն զի լսել հայրիկի պատրիարքութեան լուրը . ուստի թէ իրեն յուսահատութիւնը յրուելու, թէ նոր արթնացած Վանեցւոյ վախարը կատարելու, եւ ոմանց ալ կուրօրէն ընթացքը լուսաւորելու համար մեր Ամեն . Տ . Մկրտիչ Ս . Պատրիարքը իւր Սրբազան պարտուց գալը կը գաւաճ Պօղոս վարդապետին սոյն աղգային Վեհ . պաշտօնէն հեռացնելը, եւ անոր փոխարէն իր նման հայրենեաց սիրով եւ միանդամայն հրով բորբոքեալ ուսումնական եղբակալու մը կամ գէթ վարդապետ մը հաստատելը, որով այն ատեն Վանաց լուսաւորելը անշուշտ կըլլայ : Թող լաւ հասկնան ամեն անոնք թէ եւ Պօղոս վարդապետի ոչ բարութեանը եւ ոչ չառութեան համար կը խօսիմ, այլ զիրեն է արբանադրել, թէ մինչդեռ նա դժբաղդաբար դուրի է մնացել ուսման չաւիտիքէն, հարկաւ ուսմանը ալ անոր առջեւ այնչափ արժեք ունի, ինչպէս մարդարիտ ազադապին առջեւ :

Տ հոկտ . 1869 Պէյիկիթաշ :

Է . Կ . Պէյեքեան .

Երեկ ինչպէս որ լրագրաց մէջ ծաւաւցուած էր՝ Սամաթիոյ Ս . Գեորգ . եւ կեղեցւոյն եւ երկուց վարժարանաց շիւնութեանը համար հրաւիրուած Թաղ . ընդհանուր ժողովը՝ արդի խրճիթանման եկեղեցւոյն մէջ գումարուեցաւ նախազահութեամբ քարոզիչ Արթ . Ներսէս հայր սուրբի :

Թաղ . խորհրդոյ կողմէն դիւանին գրուելը կը գտնուէր Միհրան Էֆէնտի Սեթեան :

Եկեղեցւոյն մօտեւր շինուած ներկայացաւ ժողովոյն և քիչ շատ գիտողութենէ վերջը ընդունուեցաւ . Ըլլաւ թիւը շէնքերուն ընդ ամենը 10,000 ոսկի ծախք . կը հաշուէին , 6,000 ոսկի եկեղեցին և 4,000 ոսկի երկու վարժարանները . իսկ արդէն 2,000 ոսկւոյ արժողութեամբ շէնքի վերաբերեալ նիւթ այսինքն քար ևն . գտնուելուն՝ բուն դրամ Ըլլալով 8,000 ոսկի պէտք էր :

Բնականաբար խնդիրն այն էր թէ՛ այս դրամը փոխառութեամբ ճարուի թէ՛ նուիրագրութեամբ և կամ երկու միջոցն ալ ՚ի գործ դրուելով որպէս զի շէնքերը ժամ յառաջ ՚ի գլուխ ելնէին :

Բաւական վիճաբանութենէն վերջը միաձայն հաւանութիւն տրուեցաւ երբէք փոխառութեան չի մտնելու , որովհետեւ եթէ փոխառութիւն Ըլլար՝ հարկաւ տոկոսի տակ պիտի մոնար եկեղեցին , որու հետեւանքը պիտի Ըլլար՝ շէնքերը ըննալէն վերջը բանալ եկեղեցին ու գոյ պահել վարժարանները , քանի որ եկեղեցիէն և թաղեցիէն գոյանալիք տեւական եկամուտը հաղիւ պիտի բաւէ տոկոսներու վճարմանը , մէկ խօսքով մեծ մեծ դժարոցներ պիտի ունենանք բայց մէջը և ոչ մէկ աշակերտ կամ դասատու :

Աւտի լաւ համարեցին ունենալ եկեղեցի և դպրոցներ , թեպէտ ուշ այսինքն նուիրագրութեամբ , բայց ոչ թաղին բարոյական վիճակին վնասելով . բայց և այնպէս մենք չենք յուսար թէ՛ նուիրագրութեան միջոցը շէնքերուն լրումը ու շագնելու միջոց մ'ըլլայ եթէ Սամաթիոյ և կամ Պօլսոյ եկեղեցական դասը իր օժանդակութիւնը չըզլանայ :

Կարգն եկաւ խնդրոյն գործադրական մասին , այսինքն այս շինութեանց տեսչութիւնը Թաղ . խորհրդէն անկախ մարմին մը ընտրուելով անոր յանձնուի թէ՛ արդի Թաղ . խորհրդոյ , այն պայմանաւ որ՝ Թաղ . խորհուրդը յատուկ մասնաժողովներ ընտրէ պատասխանատուն ինք Ըլլալով . այս միջոցին Պ . Յարութիւն Սիօսեան երիտասարդը աշխատութեանց բաժանման սկզբունքին , և գործադիր վարչութեանց իրարմէ անկախութեան կարեւորութեանը պաշտպան կեցաւ , և առաջարկեց զատ և անկախ մարմին մը ընտրել , ինչպէս է Ագապեան վարժարանի տեսչութիւնը և Փրկչի հոգաբարձութեան անկախութեանը համար 4,000 ստորագրութեամբ յայտնուած կամբը :

Պ . Յարութիւն Սիօսեանի առաջին անգամ Ըլլալով Թաղ . ընդհանուր ժողովոյ մէջ խօսիլը չը յաջողեցաւ իր առաջարկութիւնն ընդունել տալու , մասնաւոր գործադրութեան մասին դժուարութիւններ երեւան չնկելով , իսկ գոյէ եթէ թող արուէր որ՝ աւելի խօսի և իր կարծիքը փաստաբանէ՛ կարենար կարող Ըլլալ իր առաջարկութիւնը ընդունել տալու :

Ինչ և իցէ մեք յիշեալ երիտասարդին մեր կողմէն սա կըսենք որ՝ առաջարկութիւն մը թէ ընդունուի թէ չընդուն-

ուի՝ ամենեւին հող չէ , այլ պէտքէ միշտ առաջարկել ինչ որ առաջարկողին շահաւետ կերեայ : մանաւանդ կը փախաքինք տեսնել որ՝ այսպիսի երիտասարդներ մասնաւոր ժողովներու և ակումբներու մէջ խօսին ու փաստաւորեն որով քանի մը տարիէն , Ագգ . Երեսփոխանական ժողովոյ մէջ Սամաթիոյի խօսող երեսփոխաններ աւելի ունենանք :

Վերջը կարգն եկաւ Ագապեան վարժարանի վրայ խօսելու , որու վրայ կուգենք քիչ մը ընդարձակ խօսիլ , ուստի այսօր տեղեքնիս չը ներբերուն վաղուան կը թողունք :

Հետեւեալ նամակն ուղղուած է Վսեմ . Գրիգոր Էֆէնտի Օտեանի կողմէն առ Պատրիարքարանն :

Գերապատիւ Հայր սուրբ .

Գեր . Խորէն եպիսկոպոսի Օրագրի 13-14 և Արարատի 14 թիւերով ըրած հրատարակութեանց դէմ կը բողոքեմ , և ազգովին հաստատուած ատեանի մը առջև հրապարակաւ դատաւորան կը խնդրեմ :

Կաղաչեմ որ Ամեն . Սրբազան Պատրիարք Հայրը իր աթոռը հաստատուէն անմիջապէս ետք այն բողոքագիրս Նորին Սրբազնութեան մատուցանէք , այն ատենին պահելով դատաւորանին կանոնաւորութիւնն ու անաշուտութիւնը ապահովեցնելու համար երկուստեք Ըլլալու առաջարկութեանց ունկնդրութիւնն ու քննութիւնը :

Մնամ Գեր . Սրբութեանդ .

Գ . Ս . Օրեան

Առ

Գեր . Տ . Կարապետ Ծ . վարդապետ Նախագահ Խառն ժողովոյ :

Տ Ա Խ Ի Լ Ի Ե Ի

Տիւնքի կիւն սաաթ եւտի պուշուգ բառտէլէրինտէ Բրուսիա գրալը վէլիի ահտը Տէր-սասաթէթէ վասըլ օլմուշ տուր :

Սապահլայըն տօնանմանը հիւմայունտէն պիր գաբագ վէ սայիր իքի գըթա վաբօրլար , Ստալարըն աշըլընա գատար չըգըպ միւշարիլէյհ Բրէնսի իսթիգպալ իլլէմիշլէր վէ տէրունիտէ Բեուֆ փաշա հազըթլէրի պուլունտուղու հարտէ Բեւէ-Բեւէ Էօնտէն վէ օնտան սօնրա Բրէնս հազըթլէրինին բողիպ օլտուղլարը վաբօր վէ պատէհու Օսմանլը ֆըրդաթօնու , քէղալիք էլլի վաբօրու վէ պաշգա պիր վաբօր , քեաֆքէսի տալի տօնանմըշ օլտուղլարը հարտէ Պէյլէրպէյ սէրայը հիւմանտու փիշիկեհհընտէ տուրմուշլար վէ Բրէնսի միւշարիլէյհ թօրլար Էնտաթլի իլլէ Պէյլէրպէյ սէրայընա ինմիշլէր տիր :

— Կէշէլէրտէ Գալաթատա պիր Հայ Էթմէքճի տէլիգանլըրը պիր քէտի ըսըրմըշ , ֆաղաթ զարարըղ պիր շէյ օլտուղունտան , Էհմիմիլէթ վէրմէքսիլին իլլէն տէլամ իթմիշ տիր : Արասը 30-40 կիւն գատար կէշմիշ իքէն , կէշէն բազար իրթէսի կիւնիւ պիր աղ ըահաթսըլըգ

տուեարագ եաթագտան չըգմամըշ վէ թապիաթ իլլէ հէքիմ չաղըրլուրդտա , գուտուրմա իլլէթինէ ուղրատըղը վէ պու տալի քէտինին գուտուղ օլտուլ ըսըրմասընտան իլլէրի կէլմիշ օլտուղու անլաշըլմըշ տըր :

Պիլարէ տէլիգանլը , քի պաղլամետա մէճպուր օլմուշլար իտի , կէշէն հաֆթա բէնշէմպիհ կիւնիւ ֆէնա իսկէնճէ իլլէ Էօլմիւշ տիր :

— Իմէրաթօրիչա հազըթլէրի թաթարաֆընտան Պէյ-օղլու խայրաթ մաս հալլէրինէ աթիեթլէր օլունմուշ տուր : Ալթընճը տայիրէ խասթախանէսինէ 3000 ֆրանգ իրատ պաղլամմըշ , Պէյ-օղլունտա Տ . Գ . Երեմի խայրաթ խանէսինէ 2000 ֆրանգ , քէղալիք սայիր Լաթին վէ Ֆըրանսըղ խայրաթ մահալլէրինէ իհսանլար օլունմուշ տուր :

— Լճուրատա Օսմանլը սէֆաթէթի պիրինճի սըր քեաթիպի Միսիւրիւս պէյ կէշէն կիւնլէր Տէր-սասաթէթէ վասըլ օլմուշ տուր :

— Իմէրաթօրիչա հազըթլէրի թաթարաֆընտան Սէրվէր Էֆէնտի հազըթլէրինէ Լէպէ Դ . Երեմի պիւլիք խաչ իրթպէսի թէվճիհ պուլլուրմուշ տուր :

Թ Ի Լ Ի Կ Ի Լ Ի Ե Ի

Փարիս 21 հոկտեմբեր .

Մէմօրիալ տիրլումաթիք նամ զպէթանըն դալիէն թասաթիքինէ կէօրէ , Ավաթիւս իմէրաթօրու իլլէ Նիթալա դըրալը պէյնիտէ պիր միւլաքաթ վուղու պուլմասը մուգարէր տիր :

Բեւէ նամ զպէթանըն դալիլինճէ , Վրանսա իմէրաթօրու հոկտեմբեր 25 տէ Գոմէիէն բտան տէօնիւղ Փարիլէ կէլէճէքմիշ : Բրէնս տըլա Թուր ա'Օվէրնին իսթիֆասը թէվաթուրու եալանա չըգմըշ տըր :

Ֆլօրանս 22 հոկտեմբեր .

Տիւք ա'Սօսթէ , Օսմանլը հիւքիւմէթլէրի թարաֆընտան Նիթալէն տօնանմասընա իպրաղ օլունտան հիւանիւ գապուլիէթ իլլին Չաթը հազըթլէրի Փատիչա հիւն իղհարը թէշէքքիւր իլլէմէք իւգրէ Խաթանպուլա կիտէճէք տիր :

Խ Ս Ր Ի ՈՐ Ի Ե Ի

Բօմատան սեպտեմբեր 30 թարիխի իլլէ Լնտէվանտանա Պէլթէ չու վէճհ իլլէ եաղըլմըշ տըր :

Յակէնթ բահիպլին մէքթուպու , նասըլ քի մէմուլ օլունտուր իտի , պուրատա բէք աղիմ թէէսիր բէյտա իթմիշ տիր : Մէղքիւր մէքթուպուն մէալի , սեպտեմբեր 21 ինճի կիւնիւ Վաթիքան սէրայընտա մալիւմ օլմուշ իտի , վէ իւք էվվէլ մէղքիւր մէքթուպուն խապէրի եաեըլէ մասընըն Էօնիւնիւ ալմագըղա չալըլըտըր : Բօմատա թապ օլունտան զպէթալա-

րա էմր օլունտու քի , Աժանա Սթէֆանի թէլէկրաֆ հալատիւի գուբանետսընըն վէրալի մէղքիւր մէքթուպուն մէալի օ-

լան թէյէկրաֆնամէյի զաղէթալարընա տէրծ իթմէսինէյի, վէ պու մէթուպու եազուղըմ սաաթադատար (քի 10 կիւն կէյմիշ տիմէք տիր) հալէա Բօմա զաղէթալարը, մէրդում րահիպին մէթուպու իւղէրինէ պիր քէլամ տախի եազմամըշար տըր :

Լաքին Ֆլօրանտա թապ օլունան ինքն նամ զաղէթանըն սեպուեմբեր 22 թարիխի նիւսիւնի 23 սապահասը Բօմանա կէթիշմիշ վէ տէյիշ եալընըլ թէյէկրաֆ իլէ խիւլասա մէալինի, իլլա Յու կէնթ րահիպին մէթուպուուն ալնէն սուրէթինի կէթիւմիշ տիր : Վազաա Բա հիւքիւմէթինին չէնղուր խտարէսի, եանի զաղէթալարը եօզլուեան մէմուրլարը թարաֆընտան, մէգքիւր զաղէթանըն Բօմանա կիրմէսի եասագ խէտէ, եինէ երէյիճէ նիւսիւն տալիմա Բօմանա կիրմէքոն օլունուունան, պու զաղէթանըն մէգքիւր նիւսիւնէյի ալընտըլտան պիր իքի սաաթ սօնրա թաղէիդ օլունուուն օլան պիր դալպին պէլաղէթի թէյէքքիլէրին հէր քէսին մալիւմիւ օլունու իտի Սըթուդ պունուն իւղէրինէ նէշու ու իլան իտիլմէսի մէնինէ հաճէթ դալամըշ օլունու վէ ֆէրտասը կիւնիւ ստէթ իւղէթ Ֆրանսըզ զաղէթալարը թէքրար բօթատան հէր քէսէ տաղըլմանա պաշլամըշ տըր :

Միւմայիլէյհ րահիպին մէթուպու, սեպուեթիւնէթ թարաֆիկիր օլունու թարաֆընտան պիւլիւք սէվինճ իլէ գապուլ օլունուղու կիպի, տինտար սօֆուշար վէ թէվէքէյիլ քիմէսնէլէր թարաֆընտան աճընարադ, վէ ութրամօնթանյար թարաֆընտան իսէ բիւր հըրս ու հիտտէթ իլէ գապուլ օլունուուն տուր : Պունա գարշը Բաբանըն նէթէտալիր թուեթաճաղը հէնիւղ մալիւմ տէյիլ տիր, լաքին ալէսաէվ իլէն զանն օլունուղունա կէօրէ, մէգքիւր եվրագ, կէյէճէք ումումի րուհանի մէճիւնին գարարլարը իւղէրինէ պիր պիւլիւք թէէսիր իշլէթէպիլէճէք տիր :

Պունտան պիր ալ եալսօտ ալթը հաֆթա դատար աղտէմ, Վաթիքան սեպուեթնա էմրի իթիտալ քիւղիւարը էսմէքտէ իտի Բաբա, տինտանըն եէնի կիտիշ ու էֆքեարլարընա պաղը մէրթէպէ միւստատէլէր իթմէքիլէ մէյիլի կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի, լաքին ճիւղիլթէր եէնիտէն չալըլմանա պաշլամըշար, պիր գօրպագ վամիր իւղէրինէ կէօղ տաղը վիւմէքլէ, վէ շան վէլմէտէն բէք զիւստտէ խօշլանադատ օլան պիր աղըլը կէօնա կէօն միւրալիլիլէր իլէ տօլտուրուպաղա կէթիւմէլէր իլէ նիհանէթ Բաբանըն իտքէթ իթմիշլէր տիր քի քէնտիտի Նա խալնտամութիւնուն պիր ալէթի տիր, քէնտի խալթընտան կէյէնէր Հոգին Սուրը թարաֆընտան քէնտիտէ կէյիլ, վէ պէօլէյիլէր տօգուղունճու Պիտուն ուղլաշ մաղըլա տալիր մէյիլիւթըն տիլիշ թիւմէքիլէ մուվաֆիթագ օլունու լար տըր :

Իկէր մապտէ եալընըլ Յալէթի րահիպին էօյլէ թէք վէ քէնտի պաշլանա պիր մէթուպու իւղէրինէ օլունու օլան իտի, Բօմանա քիմէսինի վաղիֆէթնտէ օլունա եաճաղընա չիւքհէ եօգ իտի, լաքին էօ

թէտէ Գօպլէնդոն սեպուեթիւնէթ թարաֆիկիր դաթօլիլէրին Թընվ բիսկուպստունա իթմիշ օլունուղար պաղը սեպուեթիւնէթ թէքիլէրինէ Մալ Մօնթալէմպէրթին տախի հէմէքքեար պունուն մասը վար, Միւրա սեքբիսկուպստու վէ Պալիսաէ աաոուեթաբանութիւն մէթէպէ պաշ միւտիրի մօնսինեօր Մարէթին (Բօմանա գարշը) նէշը իլլէմիշ օլունուղ քի թապը վար, վէլհասըլ Ֆուլտատա թէճէմ միւ խոն Սընանեա բիսկուպստարըն պէհաննամէսի վար տըր : պու թահրիքա թըն քեաֆիթիսի ալնի մաղսէտէ մէպի տիր, եանի ութրամօնթան գալիտէլէրին նէ գարշը բօթթէթօ իթմէքտէն իպալէթ տիր : Պու էֆքեար շիւքհէսիլ Ֆրանսըզ բիսկուպստարըն պիւլիւք դըմը վէ հաթթա պաղը իթալեան բիսկուպստարըն տախի պիլլէշալիլէճէք տիր : Յագընտա թօրլանաճագ րուհանի մէճիւն տախի, Ֆրանսա Գալանին մէճիւն աղարընըն 116 խոլալը պիր իթիտա թաղաթի իթմէք կէօթէրիլ կիպի բիսկուպստար թարաֆընտան պիր հարէքէթ կէօրէճէք տիր : Պունա նիհանէթինէ գատար գարշը կէլինէքք տալանըլաճագ մը, եօգա կէօնիլ խօշլուղուղու իլէ էվ վէլինտէն աղըլ օլունան մաոտէլէրէ միւսաապտէ իտիլէճէք մի : Պունու շիմտիտէն սէօյլէմէք միւմքիլիլ տիր : Բաբա էօյլէ պիր մէնիլէն տրաալնտա սըղըշմըշ տըր քի քէնտիտի ութրթարմասը չօգ կիւն օլաճագ տըր, վէ Բօմա զաղէթալարըն տիլիլ կիպի սիւքիւթ տուրմալարը տախի պիր իլէ տէլալէթ տէյիլ տիր :

Ումումի րուհանի մէճիւն թէճէմ միւլինէ թախիա օլան մահալին իւթիւ գաբանմասը պիլթմիշ վէ գաբուլարտա Ժանտարմար պէքլէմէքտէ, իլէրիսի պօեաճը վէ րէսիմճիլէրէ թէպիմ օլունուուն վէ րիլտէթէ կէօրէ զանէթ միւղէյէն սուրէթտէ եաղըլլանըլ պօեալանաճագ օլունուղ հալտէ, շիմտիտէն աղթըլ կէրի քիմէն սալը վէրիլմէմէքտէ տիր : Պիլլէրճէ մէթրօ վէ 75 սանթիլմէթրօ էնիլիլիկնտէ րումա սաչագ վէ միւսա սիպիտէ պիւլիւքիւքտէ սըլմա բիւսկիւլ վէ շէրլա, գաթիֆէ, տամա կօ, իլլէմէ, սաթէն վէ սալըր գիյգըլմէթ պէհաղ վէ սաղը սըլմալը ի բէքիլ աղըր դումաշար իլէ տէօշնիլ տօնանաճագ տըր տէնիլ : Պունարըն պէօյլէք բալը դաթօլիլ գօլիլթէլէր թարաֆընտան վէրիլէճէք իտէտէ, լաքին պունարըն տիրիլիլ վիճուտէ կէլմէսի իլին աղիլ գիւրսիւնին իւղէրինէ ճէսիմ մէսարիֆ պըրադաճագ տըր : Պու մէսարիֆին էօրթիւլմէսի իլին քեաֆիթէյի րուհան թարիգաթը սանտըլաղը եօգլանադատ տըր : Վէլ հասըլ Հոգին Սուրբու գապուլ իթմէք իլին ճէսիմ մէսարիֆ թահթընա կիրիլմէքտէ իտէտէ, պու րուհանի մէճիւն վիլիթա վէլմէքիլէրէ րաղպէթ պոլոթաճագը իլիտէն անալըլըն մը տըր :

Բիսկուպստար կէլմէյէ պաշլամըշար աղ եա չօգ տըճէ իլէ ելէքիւ վէ կիտիլ Սըլիլ-Բէտէրին աեաղլարը էօնիլէ վաղ

իլլէմէքտէ տիրէր : Պունարա օլան գապուլիլէթ կէթիլիլէրի բարանըն աղըլը եալսօտ չօգուղունա կէօրէ տիր : Չիւրա շուրասը սէթր իտիլմէմէլի տիր քի րուհանի մէճիւնին թօրլանը չընա սիդգէ պաամագ աղըլաա չօգ եարտըմ իթմիշ տիր : Պիր վաղըլման պէրու Բօմա քիլիսէսինին հէր պիր եաթուղը իլ, սաաղը գաթօլիլ տինտարլարըն քիսէլէրինի եօգլանագ վէ քէնտիլէն չէքմէք նի կէթի իլէ տիր : Պու տախի ճիւղիլթէր մարիֆէթի իլէ իտարէ օլունադատ օլունուուն էն ալէա իսպաթը սաեղլա սէլա տըր : Բիսկուպստարտան շիմտիտէ գատար պիւլիւք պիր մէպաղ ալմամըշլար տըր կէօրիւնիւր, լաքին հէնուղ Սմէրիգա բիսկուպստարը կէլիլ բարա վէրմէմիշլէր տիր, վէ իլլէ քիմէլիլէն ալթուն օրատան պէքլէմէքտէ տիր :

Վէլլէլէրի միւմքիլի մէրթէպէ էհալի իլէ ուղագ պունուսունըր տէյու Բաբանըն մէսարիֆի իլէ խասէթէն հաղըր լանըլ տալիլէլէրտէ իգամէթ իթիլիլմէքտէ տիր : Պաղը րէքնալէր (քիլիսէ րէքնալէրի եալսօտ դարտինալ ալմէք իսթմիշ օլմալը տըր) քէնտիլէրին օլունու մաոտըր ուղը սարալլարը մուլաղաթմէն վէրմիշլէր, պաղըլարը տախի խանէլէրինտէ պիր աղ տարլաշմըշար տըր քի չաթըլարըն ալթընա աղիլ միւսաֆիլէրէր գապուլ իթմիշ օլունուար : մանաս թըլար տախի քէնտիլէրէ հիլ պիր իղթիլաղ օլմանա եէրլէրի վէլմէքիլէն միւսարտաթ իթմիշլէր, պու իգրամլարըն քեաֆիթէսի պաչգա պիր նիկէթ իլէ օլմանըլ, իլլա օլունուլմաղ խարապ եէրլէրի պու միւսապէպէթ իլէ պատէհալաճա եէնիլէթմէք իլին տիր : Պու իսէ ալիլմէնալը կէօթէրիլ իլէ քեարա չըգըլմագ ալմէք օլունու տէրքեար տըր :

Տիւն սապահ րօմալըլար Մէնթ Միւթ գալէաալնտան աթըլան թօրլարըն շամա թարը իլէ ուեանմըշար տըր : պու թօրլարըն սէպէպի, Միլքալ Հրէշտալապէ տին տօնալմութիւնու իտի քի պուրասա աաաքիլի գօմանտա իտէն պու մէլալը տըր տէլէր, պունու նաալը պիլմիշլէր, ֆարըլնտա տէլիլմ :

Իվայիլտէ բաբա, սեկտեմբեր 29 տա Ս. Միլքալ խալարաթ մէթէպիլինէ կիտիլ շալիլտանէ թէվիլի միւքեաֆաթ իտէր իտի : Լաքին սօնրատան մէգքիւր մէք թէպտէ, սուի խտարէ սաեէսինտէ հուսուլէ կէլմիշ օլան պիտտէֆաթ շալիլտանըն պաշ գալարըմասը վէ գալմալարը իւղէրինէ, թալէպէլէրէ եօլ վէրիլմիշ տալիլէրէ րօլիլթիլաճա մաճիւլմէրէ մալիսուա մահալէսիսանէլէրէ թէպալիլ օլունուուն տուր : պուրատա տըր քի կէլէն հաֆթա Լուի տը Լիւքա նամ պիր սեպուեթիլէ կէթ շէհտի տահա էօլմիշ տիր քի, քէնտի րէթիլի օլան Մարանկօնի կիպի էօլմէլտէն էվվէլ խոստովանաճ օլմանա րաղը օլմուշ տուր :

ՍԱՀԻՊ ԻՄԹԻԱԶ ՎԷ ՄԻԿԷԼԻՅՑ ՄԻԿԷԼԻՅՑ
ՕԳՍԵՆ ԽՅՃԱՍԱՐԵԱՆ ՍՅՊԱԼՖԱՆԱՆ
Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆԵ